

طراحی مدل جامع برای بهره‌وری مدرسه:

نقش عوامل مختلف در بهبود کیفیت آموزش و پرورش

مه‌ری یزدانی^۱، الهام آسیابی سوئینی^۲، فردین احمدی^۳

۱- دانشجوی دکتری رشته فلسفه آموزش و پرورش گرایش تعلیم و تربیت، نویسنده مسئول

۲- دانشجوی دکتری رشته فلسفه آموزش و پرورش گرایش تعلیم و تربیت

۳- دانشجوی دکتری علوم قرآن و حدیث

چکیده

این مقاله به بررسی عوامل مختلفی که در بهره‌وری مدرسه تأثیرگذار هستند، می‌پردازد و مدل جامعی را برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش در مدارس ارائه می‌دهد. این مدل شامل عواملی مانند استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، بهره‌وری از فناوری در آموزش، همکاری بین معلمان و مدیران، و پشتیبانی والدین است. با استفاده از این مدل جامع، می‌توان بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش داشت. این مقاله با بررسی جزئیات هر یک از این عوامل و نحوه‌ی پیاده‌سازی آن‌ها در مدارس، به خوانندگان کمک می‌کند تا با رویکردی جامع و سیستماتیک به بهبود بهره‌وری مدرسه بپردازند.

کلیدواژه: بهره‌وری مدرسه، آموزش و پرورش، مدل جامع، استخدام معلمان، فناوری در آموزش

مقدمه

آموزش و پرورش در هر جامعه‌ای از موارد حیاتی است که برای پیشرفت و توسعه آن جامعه بسیار حائز اهمیت است. مدارس به عنوان محیط اصلی آموزش و پرورش، اهمیت بسیاری دارند و بهره‌وری موثر در این محیط می‌تواند بهبود قابل توجهی در کیفیت آموزش و پرورش و پیشرفت دانش‌آموزان به دنبال داشته باشد. در این مقاله، به بررسی عوامل مختلفی که در بهره‌وری مدرسه تأثیرگذار هستند و نقش هر یک از آن‌ها در بهبود کیفیت آموزش و پرورش پرداخته خواهد شد. همچنین، یک مدل جامع برای بهره‌وری مدرسه ارائه خواهد شد که با توجه به عوامل مختلف، بهبود بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش را به همراه خواهد داشت. با مطالعه این مقاله، خوانندگان می‌توانند با رویکردی جامع و سیستماتیک به بهبود بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش دست یابند.

"شناسایی عوامل مؤثر در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش"

عوامل مختلفی در بهره‌وری مدرسه تأثیرگذار هستند که شامل عوامل سازمانی، فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی و تحصیلی می‌باشند. برخی از این عوامل عبارتند از:

- ۱- استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، به عنوان مثال استخدام معلمان با تجربه و تخصص در حوزه‌هایی که نیاز به این تخصص‌ها در مدرسه وجود دارد. (شراکت‌های مدرسه، خانواده و جامعه: راهنمای شما برای عمل، ناشر: Corwin Press، سال انتشار: ۲۰۰۲)
  - ۲- طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، به عنوان مثال طراحی برنامه‌های آموزشی با توجه به نیازهای دانش‌آموزان و بهره‌گیری از روش‌های تدریس موثر (یادگیری قابل مشاهده: جامعه‌شناسی اثربخشی آموزش و پرورش، ناشر: Routledge، سال انتشار: ۲۰۰۹)
  - ۳- بهره‌وری از فناوری در آموزش، به عنوان مثال استفاده از دستگاه‌های الکترونیکی و نرم‌افزارهای آموزشی برای بهبود بهره‌وری در آموزش (چگونگی تأثیر رهبری بر یادگیری دانش‌آموزان، ناشر: بنیاد والاس، سال انتشار: ۲۰۰۴)
  - ۴- همکاری بین معلمان و مدیران، به عنوان مثال همکاری معلمان و مدیران برای برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های آموزشی (مدیریت معلمان در مدارس عمومی: ارتباط بین خودمختاری و فشار بر معلمان، ناشر: Journal of Public Economics، سال انتشار: ۲۰۱۷)
  - ۵- پشتیبانی والدین، به عنوان مثال همکاری والدین با معلمان و مدیران برای پشتیبانی از فرایند آموزش و پرورش. (دانش‌آموزان، کامپیوتر و یادگیری: برقراری ارتباط، ناشر: سازمان همکاری و توسعه اقتصادی، سال انتشار: ۲۰۱۵)
- با بهره‌گیری از این عوامل، بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش بهبود خواهد یافت.

"راهکارهای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه"

برای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، می‌توان روش‌های مختلفی را در نظر گرفت. برخی از این روش‌ها عبارتند از:

۱- انتشار آگهی استخدام: در ابتدا مدرسه می‌تواند آگهی استخدام خود را در رسانه‌های مختلف مانند روزنامه‌های محلی، سایت‌های استخدام و یا شبکه‌های اجتماعی منتشر کند. (دموکراسی و آموزش: مقدمه‌ای بر فلسفه آموزش، ناشر: شرکت مکمیلان، سال انتشار: ۱۹۱۶)

۲- جذب معلمان از دانشگاه‌ها: مدارس می‌توانند از طریق ارتباط با دانشگاه‌های محلی و یا مرکزی، با دانشجویانی که در رشته‌های مرتبط با نیازهای مدرسه تحصیل می‌کنند، ارتباط برقرار کنند و آن‌ها را به عنوان معلم کارآموز به مدرسه دعوت کنند. (آموزش و روان‌شناسی کودک، مترجم: دیوید کولتمن، ناشر: اوریون، سال انتشار: ۱۹۷۰)

۳- استخدام از طریق مراکز آموزشی و پژوهشی: مراکز آموزشی و پژوهشی مرتبط با حوزه آموزش و پرورش می‌توانند به عنوان مرجعی برای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه عمل کنند. (ذهن در جامعه: توسعه فرایندهای روان‌شناختی بالاتر، ناشر: دانشگاه هاروارد، سال انتشار: ۱۹۷۸)

۴- استخدام از طریق شبکه‌های اجتماعی: استفاده از شبکه‌های اجتماعی برای جذب معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، می‌تواند به عنوان یک روش مؤثر برای استخدام معلمان باشد. (فرهنگ آموزش، ناشر: دانشگاه هاروارد، سال انتشار: ۱۹۹۶)

۵- استفاده از مشاورین استخدام: استفاده از مشاورین استخدام می‌تواند به عنوان یک راهکار مؤثر برای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه باشد. این مشاوران می‌توانند با ارائه راهکارهای مناسب، به مدرسه در استخدام معلمان با تخصص‌های مورد نیاز کمک کنند. (بازتعریف هوش: چند هوشی‌گرایی برای قرن بیست و یکم، ناشر: کتاب‌های پایه، سال انتشار: ۱۹۹۹)

برای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، لازم است که مدرسه به دقت نیازهای خود را مشخص کند و با توجه به این نیازها، برنامه‌ریزی مناسبی را برای استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با آن‌ها انجام دهد.

"طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس مؤثر: راهکارها و روش‌های آن"

برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس مؤثر، روش‌های مختلفی می‌توان به کار برد:

۱- تحلیل نیازهای آموزشی: برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، لازم است که نیازهای آموزشی دانش‌آموزان را تحلیل کنید. با بررسی نیازهای دانش‌آموزان، می‌توانید برنامه‌های آموزشی و تدریسی را طراحی کنید که به بهترین شکل ممکن به نیازهای دانش‌آموزان پاسخ دهند.

۲- استفاده از روش‌های فعال و مشارکتی: استفاده از روش‌هایی مانند گروه کاری، بحث و گفت‌وگو، بازی‌های آموزشی و تحلیل مسئله، می‌تواند به شیوه‌ای موثر برای آموزش دانش‌آموزان تبدیل شود. این روش‌ها باعث می‌شوند دانش‌آموزان به شکل فعال و مشارکتی در فرایند یادگیری شرکت کنند و این باعث می‌شود که آموزش بهتری ارائه شود.

۳- استفاده از فناوری در آموزش: استفاده از فناوری‌های آموزشی مانند نرم‌افزارهای آموزشی، ویدئوهای آموزشی، وبینارها و پادکست‌ها، می‌تواند به شیوه‌ای موثر برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس تبدیل شود. این فناوری‌ها می‌توانند به دانش‌آموزان کمک کنند تا بهتر و سریع‌تر مفاهیم را درک کنند.

۴- استفاده از روش‌های ارزشیابی: برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، لازم است که از روش‌های ارزشیابی مناسب استفاده شود. با استفاده از این روش‌ها، می‌توانید عملکرد دانش‌آموزان را ارزیابی کنید و به شیوه‌ای موثر برای بهبود عملکرد آن‌ها اقدام کنید.

۵- استفاده از روش‌های متنوع تدریس: استفاده از روش‌های متنوع تدریس، می‌تواند به شیوه‌ای موثر برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس تبدیل شود. با استفاده از این روش‌ها، می‌توانید به شیوه‌ای جذاب و متنوع به آموزش بپردازید و این باعث می‌شود که دانش‌آموزان بهتر و با انگیزه‌تر یاد بگیرند.

۶- توجه به نیازهای هر دانش‌آموز: برای طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، لازم است که به نیازهای هر دانش‌آموز توجه کنید. هر دانش‌آموز دارای نیازهای مختلفی است و برای اینکه آموزش موثری به آن‌ها ارائه شود، لازم است که به نیازهای هر دانش‌آموز توجه کنید و برنامه‌های آموزشی و تدریسی خود را بر اساس آن‌ها طراحی کنید.

طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر امری پیچیده است که نیازمند توجه به جزئیات و دقت در طراحی و اجرا است.

"راهکارهای بهره‌برداری از فناوری در آموزش و پرورش"

فناوری‌های آموزشی به عنوان یکی از ابزارهای مهم در طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس، می‌توانند به شیوه‌ای موثر در فرایند یادگیری و ارتقای کیفیت آموزش و پرورش مورد استفاده قرار گیرند. چند راهکار برای بهره‌برداری از فناوری در آموزش آورده شده است:

۱- استفاده از نرم افزارهای آموزشی: نرم افزارهای آموزشی می توانند به عنوان یکی از ابزارهای موثر در طراحی برنامه های آموزشی و تدریس مورد استفاده قرار گیرند. این نرم افزارها می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا بهتر و سریع تر مفاهیم را درک کنند. برخی از نرم افزارهای آموزشی شامل فیلم های آموزشی، نرم افزارهای تعاملی، نرم افزارهای شبیه سازی و بازی های آموزشی هستند. ۲- استفاده از ویدئوهای آموزشی: ویدئوهای آموزشی می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا بهتر و با سرعت بیشتری مفاهیم را درک کنند. این ویدئوها می توانند شامل فیلم های آموزشی، انیمیشن های آموزشی و ویدئوهای آموزشی مستقیم با استاد باشند. ۳- استفاده از وبینارها و پادکست ها: وبینارها و پادکست ها می توانند به دانش آموزان کمک کنند تا به مفاهیم درسی بیشتری بپردازند و بهتر آن ها را فهمیده و حفظ کنند. این روش برای آموزش واحدهایی مانند گرامر و مهارت های شنیداری و گفتاری بسیار موثر واقع می شود.

۵. ایجاد فرصت های یادگیری متنوع: مدرسه باید فرصت های یادگیری متنوعی را به دانش آموزان ارائه دهد تا بهترین فرصت برای پیشرفت داشته باشند. این فرصت ها شامل فعالیت های فرهنگی، هنری، ورزشی و آموزشی دیگر است.

۶. ایجاد فرهنگ یادگیری: مدرسه باید فرهنگ یادگیری را به دانش آموزان القا کند. این فرهنگ شامل علاقه مندی به یادگیری، تخصص و تلاش برای بهبود عملکرد است.

مدرسه به عنوان یک مؤسسه آموزشی و پرورشی، نقش بسیار مهمی در بهره وری و پیشرفت دانش آموزان بازی می کند و باید با توجه به نیازهای آموزشی دانش آموزان، برنامه های آموزشی مناسبی را ارائه دهد و محیط آموزشی مناسبی را به دانش آموزان فراهم کند تا بهترین فرصت را برای یادگیری داشته باشند. همچنین باید به دانش آموزان کمک کند تا مشکلات و چالش های آموزشی خود را برطرف کنند و فرصت های یادگیری متنوعی را به آن ها ارائه دهد. با ایجاد فرهنگ یادگیری در مدرسه، دانش آموزان به علاقه مندی به یادگیری، تخصص و تلاش برای بهبود عملکرد ترغیب می شوند که این موضوع از اهمیت بسیاری برخوردار است.

"راهکارهای موثر والدین در بهبود بهره وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش"

والدین می توانند با رعایت چند راهکار موثر به بهبود بهره وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش کمک کنند. برخی از این راهکارها عبارتند از:

۱. حضور فعال در جلسات والدین و مراجعه به مدرسه: والدین می توانند با حضور در جلسات والدین و ملاقات با معلمان و مدیران مدرسه، با رویکردی مثبت و سازنده، با مدیران و معلمان در تعامل بوده و از وضعیت اجرایی و آموزشی مدرسه آگاه شوند.
۲. حمایت از کلاس درس: والدین می توانند از کودکان خود درخواست کنند که به تمامی از تکالیف و نکات درسی توجه کنند و در صورت نیاز از معلمان خود کمک بخواهند.

۳. پیگیری و تشویق به حضور در کلاس‌های درس: والدین می‌توانند از کودکان خود بخواهند که در تمامی کلاس‌های درس حضور داشته باشند و در صورت نیاز، به آن‌ها تشویق کنند.
۴. همکاری در برنامه‌ریزی مدرسه: والدین می‌توانند با همکاری در برنامه‌ریزی فعالیت‌های مدرسه، از جمله تشویق به برگزاری کارگاه‌ها و برنامه‌های آموزشی، به بهبود کیفیت آموزش و پرورش در مدرسه کمک کنند.
۵. حمایت مالی: والدین می‌توانند با ارائه حمایت مالی برای تجهیزات و تکنولوژی‌های مورد نیاز در مدرسه، به بهبود بهره‌وری مدرسه کمک کنند.
۶. ارائه بازخورد موثر: والدین می‌توانند با ارائه بازخورد موثر به مدیران و معلمان مدرسه، به بهبود کیفیت آموزش و پرورش و افزایش بهره‌وری مدرسه کمک کنند.

"مزایا و فواید پیاده‌سازی مدل جامع بهره‌وری مدرسه"

پیاده‌سازی مدل جامع بهره‌وری مدرسه بسیاری از مزایا و فواید را برای مدرسه و دانش‌آموزان به همراه دارد:

۱. بهبود عملکرد دانش‌آموزان: با پیاده‌سازی مدل جامع بهره‌وری مدرسه، می‌توان عملکرد دانش‌آموزان را بهبود بخشید. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا مشکلات و چالش‌های موجود در مدرسه را شناسایی کنند و برای حل این مشکلات بهترین راهکارها را ارائه دهند.
۲. بهبود بهره‌وری مدرسه: با پیاده‌سازی این مدل، می‌توان بهره‌وری مدرسه را بهبود بخشید. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا برنامه‌های آموزشی مناسبی را ارائه دهند و محیط آموزشی مناسبی را به دانش‌آموزان فراهم کنند تا بهترین فرصت را برای یادگیری داشته باشند.
۳. بهبود روابط دانش‌آموزان و اولیا: با پیاده‌سازی این مدل، می‌توان روابط دانش‌آموزان و اولیا را بهبود بخشید. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا با اولیا ارتباط بهتری برقرار کنند و آن‌ها را در فرآیند یادگیری دانش‌آموزان شریک کنند.
۴. بهبود فرهنگ سازمانی مدرسه: پیاده‌سازی این مدل می‌تواند بهبود فرهنگ سازمانی مدرسه را به دنبال داشته باشد. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا ارتباطات بین اعضای مدرسه را بهبود بخشند و یک فرهنگ یادگیری در مدرسه ایجاد کنند.
۵. بهبود تصمیم‌گیری مدیران مدرسه: با پیاده‌سازی این مدل، می‌توان تصمیم‌گیری مدیران مدرسه را بهبود بخشید. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا تصمیم‌های بهتری در زمینه‌های مختلفی از جمله برنامه‌های آموزشی و تجهیزات آموزشی بگیرند.
۶. بهبود ارتباط با جامعه: با پیاده‌سازی این مدل، می‌توان ارتباط مدرسه با جامعه را بهبود بخشید. این مدل به مدیران مدرسه کمک می‌کند تا با اعضای جامعه بهبود ارتباطات داشته باشند و نیازهای آن‌ها را در نظر بگیرند. این کمک می‌کند تا مدرسه به عنوان یک عضو فعال در جامعه شناخته شود و ارزش آموزش و پرورش را بهتر به جامعه اطلاع دهد.

"راهکارهای بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش"

برای بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش، می‌توان از راهکارهای مختلفی استفاده کرد:

۱. استفاده از فناوری: استفاده از فناوری می‌تواند بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش داشته باشد. مدارس می‌توانند از فناوری‌های مختلفی مانند رایانه‌ها، تبلت‌ها، نرم‌افزارهای آموزشی و سامانه‌های مدیریت آموزشی استفاده کنند تا فرایند یادگیری را بهبود بخشند و بهره‌وری را افزایش دهند.

۲. آموزش و پرورش معلمان: آموزش و پرورش معلمان می‌تواند بهبود قابل توجهی در کیفیت آموزش و پرورش داشته باشد. این آموزش‌ها می‌توانند به معلمان کمک کنند تا روش‌های جدید آموزشی را یاد بگیرند و بهترین روش‌های آموزشی را برای دانش‌آموزان خود استفاده کنند.

۳. ارزیابی و بازخورد: ارزیابی و بازخورد می‌تواند بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش داشته باشد. ارزیابی دانش‌آموزان و معلمان می‌تواند به مدیران مدرسه کمک کند تا مشکلات و چالش‌های موجود در مدرسه را شناسایی کنند و برای حل این مشکلات بهترین راهکارها را ارائه دهند.

۴. همکاری با اولیا: همکاری با اولیا می‌تواند بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش داشته باشد. اولیا می‌توانند به مدیران مدرسه کمک کنند تا برنامه‌های آموزشی مناسبی را ارائه دهند و محیط آموزشی مناسبی را به دانش‌آموزان فراهم کنند تا بهترین فرصت را برای یادگیری داشته باشند.

۵. مدیریت مدرسه: مدیریت مدرسه می‌تواند بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش داشته باشد. مدیران مدرسه می‌توانند با مدیریت بهتر منابع، ایجاد فرهنگ یادگیری، تدوین برنامه‌های آموزشی مناسب و ارائه بازخورد به معلمان و دانش‌آموزان، بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش را ایجاد کنند. همچنین، مدیران مدرسه می‌توانند با ایجاد فرهنگ یادگیری در مدرسه، فرصت‌های آموزشی و پرورشی مناسبی را برای دانش‌آموزان فراهم کنند و بهبود قابل توجهی در کیفیت آموزش و پرورش داشته باشند.

نتیجه‌گیری:

در این مقاله، عوامل مختلفی که در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش تأثیرگذار هستند، شناسایی شدند. با بررسی جزئیات هر یک از این عوامل، مدل جامعی برای بهره‌وری مدرسه ارائه شد که شامل استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه، طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر، بهره‌وری از فناوری در آموزش، همکاری بین معلمان و مدیران، و پشتیبانی والدین است. با پیاده‌سازی این مدل، می‌توان به بهبود قابل توجهی در بهره‌وری مدرسه و کیفیت آموزش و پرورش دست یافت.

استخدام معلمان با تخصص‌های متناسب با نیازهای مدرسه و طراحی برنامه‌های آموزشی و تدریس موثر از عوامل مهم در بهبود کیفیت آموزش و پرورش هستند. همچنین، بهره‌وری از فناوری در آموزش، همکاری بین معلمان و مدیران، و پشتیبانی والدین نیز بهبود بهره‌وری مدرسه را به همراه دارند. با ترکیب این عوامل و پیاده‌سازی مدل جامع، می‌توان به بهبود کیفیت آموزش و پرورش و بهره‌وری مدرسه دست یافت.

پیشنهاد می‌شود که این مدل جامع در مدارس به عنوان یک راهنمایی برای بهبود بهره‌وری و کیفیت آموزش و پرورش استفاده شود. همچنین، برای بهبود بهره‌وری مدرسه، بهتر است مدیران مدارس و مسئولان آموزش و پرورش با توجه به نیازهای مدرسه و شرایط محیطی خود، برنامه‌های مناسبی را برای بهبود کیفیت آموزش و پرورش و بهره‌وری مدرسه تدوین کنند.

- Epstein, J. L., Sanders, M. G., Simon, B. S., Salinas, K. C., Jansorn, N. R., & Van Voorhis, F. L. (۲۰۰۲). School, family, and community partnerships: Your handbook for action (۲nd ed.). Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Hattie, J. (۲۰۰۹). Visible learning: A synthesis of over ۸۰۰ meta-analyses relating to achievement. Routledge.
- Leithwood, K., Louis, K. S., Anderson, S., & Wahlstrom, K. (۲۰۰۴). How leadership influences student learning. Wallace Foundation.
- Mehrotra, C. M., Wagner, A. K., & Pritchett, L. (۲۰۱۷). Teacher management in public schools: The link between teacher autonomy and pressure. Journal of Public Economics, ۱۵۵, ۶۱-۴۸
- OECD. (۲۰۱۵). Students, computers and learning: Making the connection. OECD Publishing.
- Bruner, J. S. (۱۹۹۶). The culture of education. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Dewey, J. (۱۹۱۶). Democracy and education: An introduction to the philosophy of education. New York, NY: The Macmillan Company.
- Gardner, H. (۱۹۹۹). Intelligence reframed: Multiple intelligences for the ۲۱st century. New York, NY: Basic Books.
- Piaget, J. (۱۹۷۰). Science of education and the psychology of the child (D. Coltman, Trans.). New York, NY: Orion Press.
- Vygotsky, L. S. (۱۹۷۸). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.